

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Ljubljana, 21. januarja 2016

Gospod
Mitja Bervar, mag. manag.
Predsednik
Državnega sveta RS

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	22-02-2016
Šifra:	120-0116-111
Povezava:	610-0116-111
EPA:	
Sign. zn.:	
Kratika:	

ZADEVA: Pobuda za dopolnitev Zakona o avtorski in sorodnih pravicah s členom o svobodi panorame (Uradni list RS, št. 16/07 – UPB, 68/08, 110/13 in 56/15) in za spremembo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12 in 111/13)

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) predlaga, da se na Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo naslovi

pobudo

za dopolnitev Zakona o avtorski in sorodnih pravicah s členom o svobodi panorame (Uradni list RS, št. 16/07 – UPB, 68/08, 110/13 in 56/15) in za spremembo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12 in 111/13).

Obrazložitev:

Komisija ugotavlja, da slovenska avtorska zakonodaja na pozna določila z imenom *svoboda panorame*¹ in zato ni legalno objavljati posnetkov skulptur, likovnih del, arhitekture in besedil. Po 55. členu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, (ZASP; Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13 in 56/15) so dela, ki so trajno v parkih, na ulicah, trgih ali na drugih splošno dostopnih krajih v prosti uporabi, vendar se njihova uporaba ne sme izvršiti v tridimenzionalni obliki ali za isti namen kot prvotno delo ali za doseganje gospodarske koristi. Posledično npr. slovenska Wikipedija, ki članke objavlja pod licenco poponoma prostega dostopa in proste uporabe (tudi komercialne), gesel ne more ilustrirati s fotografskimi posnetki obravnavanih umetnin. Te

¹ Svoboda panorame je pravica javnosti do ustvarjanja dvodimenzionalnih posnetkov (fotografija, film) javnih prostorov ter proste uporabe teh posnetkov. Gre za določilo v zakonski ureditvi nekaterih držav, ki omejuje avtorske pravice avtorjev del, trajno postavljenih na javnih mestih, kot so zgradbe in skulpture, ter daje vsakomur pravico ustvarjati izpeljana dela.

prepovedi ne vplivajo pozitivno na odnos do lastne kulture in jo diskriminirajo v razmerju do prosto dostopnih tujih intelektualnih proizvodov. Slovenska avtorska zakonodaja bi lahko sledila zgledu angleške, irske, avstralske, avstrijske in indijske zakonodaje, ki dovoljujejo fotografiranje spomenikov na javnih odprtih mestih in v notranjščini javnih inštitucij. Kulturna dominantnost angleško govorečega sveta je ustrezen pokazatelj promocijskega učinka take sprostive dostopa. Pri tem komisija opozarja, da je bila slovenska avtorska zakonodaja oblikovana v času pred digitalizacijo in povrhu za materialno lastnino, zato ni prilagojena intelektualnim produktom, posebej tistim v digitalni obliki ne.

Komisija predlaga tudi spremembo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1; Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12 in 111/13), po katerem se ne sme uporabljati podobe in imena spomenika brez soglasja lastnika ali skrbnika spomenika, ki lahko določi nadomestilo za uporabo. Zaradi tega določila ni dovoljeno brez izrecnega dovoljenja Zavoda za varstvo kulturne dediščine ali drugih lastnikov fotografirati niti tistih stavb in kipov iz Registra nepremične kulturne dediščine, ki so zaradi starosti že zdavnaj v javni lasti: starega znamenja sredi polja, razvalin gradu, cerkvice na hribu, pročelja hiše v starem mestnem jedru ... in uporabljati njihovih imen Prav tako je brez dovoljenja Zavoda prepovedana objava takih posnetkov. Večina medijev se za prepoved ne meni in zakon krši, na slovenski Wikipediji pa zaradi tega zakona posnetkov domače kulturne dediščine ni. Posnetke slovenske kulturne dediščine tako objavljajo wikipedisti iz držav, kjer takih nerazumnih zakonskih omejitev ni.

Komisija poudarja, da se s tovrstnimi objavami promovira slovenska kulturna dediščina. Slovenci pa svoje spomenike skrivamo. Kulturni zemljevid Evrope je poln digitalnih podob, na mestu Slovenije pa je bela lisa. Omejevanje dostopa do kulturne dediščine in umetnin, ki so že zdavnaj v javni lasti, je neprimerljivo z zakoni prosvetljenih držav in ni združljivo ne z evropskimi kulturnimi smernicami (gl. Evropsko direktivo o informacijski družbi, 2001/29/EC, člen 5, paragraf 3h) ne s slovenskim kulturnim interesom. Takšen odnos do promocije diskriminira slovensko kulturno dediščino glede na druge nacionalne kulture.

44. člen ZVKD-1 naj se zato preoblikuje tako, da bo preprečil manipuliranjem z javnim interesom. Lastniki naj odgovorno razpolagajo z dediščino, javnosti pa naj omogočijo njeno fotografsko, holografsko in drugačno reprodukcijo oz. naj za prosto dostopne in prosto uporabne digitalne reprodukcije dediščine poskrbijo javni zavodi. To je njihovo poslanstvo in ne ekskluzivno trženje spominkov. V nasprotnem primeru bodo zainteresirani uporabniki posegli po lažje dostopnem tujem kulturnem blagu. Zakon trenutno varuje kulturno dediščino v javni lasti pred dediči, tj. pred javnostjo, namesto da bi javnosti omogočil lažji dostop do nje.

Dr. Zoran Božič, l.r.
predsednik